

СЛАВИЦА ГОСТИМИРОВИЋ*

Висока пословно техничка школа
Добој

УДК 17:165.6./8

Прегледни рад
Примљен: 12.02.2020
Одобрен: 18.04.2020
Страна: 525-534

ЕТИКА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА

Сажетак: Рад има за циљ да прикаже значај етике у научноистраживачком раду. Покушаћемо да дамо основне смијернице приликом израде доброг и етички коректног писања, те коректно цитирање како би се заштитила и своја и туђа интелектуална својина, а истраживање имало лични печат аутора и било оригинално научно дјело. Такође, даје објашњење шта означава појам интелектуалне својине, те указује на моралне али и законске начине његове заштите. Навешћемо и најчешће стилове цитирања, те указати на важност њихове досљедне примјене.

Кључне ријечи: Етика, научно дјело, интелектуална својина, ауторско право, закон

Увод

Научно-технолошке револуције, која је започела у 19, а свој пуни замах доживјела у 21. вијеку, донијела је са собом и убрзан проток и размјену научних и свих других информација, које у најкраћем року стижу до својих крајњих корисника. Технике и методе, те алати истраживања информација, достигли су такође свој пуни развој. Међутим, све оно што су нам техника, наука и технологија донијеле има нажалост своје двије стране са којима се сусрећемо. Па нам се и самом тим намећу изазови о којима би требало да размишљамо, како бисмо постигли високу етику и висок степен оригиналности, за којим тежи сваки научни радник бавећи се својим истраживањем. Осим тога што су многа од ових питања регулисана законском, много ствари је ипак остављено на част и савјест многих истраживача. Хиперпродукција стваралаштва довела је и до хиперпродукције у свим областима људског дјеловања, а самим тим и до крајњих продуката, који сусу, веома често, не само лошег квалитета, него нажалост у великом броју случајева и неетичке природе.

И сада нам се као важно намеће питање, шта је то што један научни рад чини научним, етичким и сврсисходним, и на који начин покушати испоштовати методолошка и морална упутства и смијернице.

* slavicagostimirovic@gmail.com

Најважније је одговорити првенствено на неколико захтјева, а то је:

- концептуални задовољити методологију писања научно-истраживачког рада,
- поставити добру научну хипотезу, те
- дати оригиналан печат раду, односно задовољити етику поштујући моралне принципе и закон

Појам интелектуалне својине¹

Како бисмо задовољили све оно што законски и морално налаже заштита интелектуалне својине, пожељно је првенствено разјаснити шта овај појам значи. Ако покушамо да појаснимо појам права интелектуалне својине, водићемо се у два правца:

- ауторско и сродна права,
- право индустријске својине.

Првој групи припадају: ауторско, право интерпретатора, право произвођача фонограма, право произвођача видеограма, право произвођача емисије и право произвођача базе података. Право индустријске својине чине: патентно право, право жига, право заштите ознаке географског поријекла, право заштите индустријског дизајна, право заштите топографије интегрисаног кола, право заштите биљне сорте, право сузбијања нелојалне конкуренције и пословне тајне.

Правом интелектуалне својине регулише се присвајање нематеријалних добара. У суштини оно регулише економски интерес коришћења ових добара.

Право интелектуалне својине, међутим, није препрека ни сметња културног развоја и ширења знања, идеја и информација, јер је оно само препрека злоупотребе заштићеног знања од неовлашћених лица, а у циљу остваривање материјалне или друге користи.

На тржишту се могу размјењивати само материјализовани резултати рада, што значи да би једно интелектуално добро било подобно за економску размјену мора се материјализовати, односно мора бити уоквирено у једну материјалну ствар или у неку одређену услугу.

Најличније творевине које су предмет заштите ауторског права су ауторска дјела. То су творевине у којима аутор оставља највише личног печата и немогуће је да различити аутори створе исто ауторско дјело.

Ауторско право штити моралне (личне) и материјалне (имовинске) интересе творца одређеног ауторског дјела. Када је ријеч о ауторском дјелу, најчешће су то дјела из области умјетности и науке. Етички интереси аутора штите се на основу личноправних овлашћења из ауторског права, а материјални на основу имовинскоправних овлашћења. Ауторско право према Закону о ауторским и сродним правима траје ограничен период, односно, „за живота аутора и 70 година након његове смрти“ (одјељак 5, чл. 84, тачка 1. Закона о

¹ Етика у библиотекарству: магистарски рад / Славица П. Стојаковић, рад одбрањен на Катедри за Библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду.

ауторском праву и сродним правима у Босни и Херцеговини). Након истека овог периода ауторско дјело је слободно за коришћење, али се његов интегритет и успомена на аутора морају у цјелини поштовати.

Према проф. др Слободану М. Марковићу, не може се ауторско право схватати традиционално као „дело у области књижевности, уметности или науке“, како га одређује закон. То је „... људска творевина која има духовни садржај, која има одређену форму и која је оригинална“. (Марковић, 2007 :20)

Овом дефиницијом подразумевамо да је ауторско дјело као људска творевина створено људским радом. Оно има духовни садржај, јер проистиче из људског духа и њему се обраћа. Управо тај садржај, рационалан или емоционалан, даје ауторском дјелу смисао и значај.

Једна од битних карактеристика ауторског дјела је оригиналност, односно јединственост (индивидуалност, како се наводи у Закону о ауторским и сродним правима БиХ). Оно је његова суштинска карактеристика и разлог због којег закон признаје ауторскоправну заштиту.

Међутим, ако два аутора полазе од истих параметара, што је посебно данас могуће због примјене технике у појединим областима, веома је вјероватно да ће доћи до истовјетног или веома сличног дјела. Дакле, према др Марковићу, „оригинална је свака духовна творевина која није резултат:

- намерног или несвесног подражавања већ постојеће културне баштине или
- интелектуалног рада, који је строго детерминисан спољним оквирима који не остављају простора за изражавање личне духовне индивидуалности онога који ради“.

Ауторска дјела се могу подијелити према различитим критеријумима. У закону се она дијеле на књижевна, музичка, ликовна, филмска и друга, али према др Марковићу, једина теоријски релевантна подјела је на: „изворна дела, дела прераде и збирке“.

1. Прво од њих је дјело које не саржи оригиналне и препознатљиве дијелове неког другог дјела, које је раније настало. Творац изворног дјела ипак се може угледати на нека дјела претходно створена, али не смије доћи до потпуне идентификације с преузетим дијеловима из других ауторских дјела. Ако и дође до идентификације појединих дијелова, они морају бити прописно назначени и истакнути напоменама.

2. Дјело прераде је ауторско дјело у којем су препознатљиви карактеристични елементи прерађеног, односно изворног дјела. У њему се могу идентификовати оригинални елементи изворног ауторског дјела и оно садржи одређену оригиналност што му даје карактер ауторског дјела.

Примјере за то налазимо свакодневно од превода појединих дјела, филмовања романа или постављања на сцену позоришног комада.

Да би аутор дјела прераде могао да врши одређену прераду, неопходно је да прибави све потребне дозволе од аутора изворног дјела, али и од аутора прераде.

Аутор изворног дјела може захтијевати да приликом коришћења дјела прераде буде назначен као оригинални изворник.

Збирка као врста ауторског дјела састоји се од збира већ постојећих ауторских дјела или њихових фрагмената или пак других података. Наравно да би се такав скуп могао сматрати збирком, у смислу ауторског права, неопходно је да испуњава опште услове прописане за сва ауторска дјела, посебно услов оригиналности. Збирка се може сматрати ауторским дјелом ако је њен творцац на индивидуалан, особен и њему својствен начин извршио избор, распоред и организацију грађе у збирци.

Постоје и три статуса ауторског дјела са становишта ауторског права, а то су: објављена, необјављена и издата дјела. Ауторско дјело је заштићено без обзира на статус. Необјављено дјело је свако оно дјело које је још увијек приватна сфера аутора, али оно ужива пуну уставноправну заштиту. Објављено дјело је аутор учинио доступним јавности. Без обзира у ком облику је дјело презентовано јавности, оно се може објавити само једном без могућности враћања на статус необјављеног дјела.

Без обзира да ли је дјело објављено у иностранству, оно ће се сматрати објављеним и у Босни и Херцеговини. Дјело које је публикувано, односно дјело које је добило свој материјални облик довољно је доставити у библиотеку и оно ће се сматрати саопштеним јавности, без обзира колико је људи имало увид у његов садржај. Такође и дјело које је јавно саопштено, без обзира да ли се ради о одређеном скупу људи на неком научном скупу или се износи на неком митингу коме присуствује неколико хиљада људи који нису стручно одређени, оно се сматра објављено, односно саопштено јавности. Међутим, дјело се не може сматрати објављеним ако његово објављивање није извршио аутор или неки његов правни сљедбеник, односно ако је објављено од неког трећег лица.

Фактички не може неко треће лице користити необјављено дјело чак ни у законски прописаним оквирима, јер се такав начин преузимања необјављеног дјела сматра противправним.

Постоји и статус издатог дјела, које је од аутора или његовог правног сљедбеника умножено и пуштено у промет с тиражом који је довољан да задовољи потребе јавности. То значи да се тираж одређује према броју становника, куповној моћи, културним навикама и сл., па је у Босни и Херцеговини уобичајени тираж 100 до 500 примјерака да би задовољио ове стандарде. Разлика између објављеног и издатог дјела је у томе што се издато дјело објављује само пуштањем у промет, а објављено на неколико већ наведених начина. Друго дјело се може издати неколико пута, али се само једном може објавити.

Све ово у Босни и Херцеговини регулише Закон о заштити ауторских права.

Закон о ауторском и сродним правима у Босни и Херцеговини, на основу члана IV 4 а) Устава Босне и Херцеговине, усвојила је Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине на сједници Дома народа одржаној 12. марта 2002. године. Законом се уређују права аутора на дјелима из подручја књижевности, науке и умјетности и њихово остваривање; права умјетника извођача и њихово остваривање; права произвођача фонограма, радио-дифузних установа произвођача емисија; произвођача видеограма; базе података, те њихова заштита.

Закон забрањује свако незаконито копирање и коришћење интелектуалне својине.

Поред Закона о заштити ауторских и сродних права, овим питањима се баве и још нека тијела:

1. Бернска конвенција о заштити књижевних и умјетничких дјела је закључена у Берну 1886. године. Потписнице ове конвенције су државе чланице Бернске уније. Данас окупља 162 државе, међу којима је и Босна и Херцеговина, која је постала чланица 1992. године. Ова конвенција је до сада ревидирана седам пута. Централна одредба Бернске конвенције гласи:

„Аутори уживају, у погледу дјела за која су заштићени према овој конвенцији, у земљама Уније, осим у земљи поријекла дјела, права која односни закони сада дају или ће касније дати својим држављанима, као и права специјално дата овом конвенцијом.“ (Марковић, 2007:316)

Основни правни значај синтагме *земља поријекла дјела* је у томе што заштићена лица уживају национални третман и минимална права у свим државама Бернске уније, изузев у земљи поријекла гдје се заштита дјела одређује националним законодавством.

Бернска конвенција, заправо, садржи већи број минималних права која представљају минимални стандарди ауторскоправне заштите коју свака држава ове уније мора пружити заштићеним лицима. Тим правима су обухваћена личноправна, али и имовинскоправна овлашћења. Личноправни интереси аутора у вези с његовим дјелом заштићени су у низу одредаба Бернске конвенције које представљају језгро личноправних овлашћења аутора, а која се називају и морална права аутора. Та права се огледају у томе да аутор буде признат као аутор свог дјела и да се супротстави свакој врсти измјена свога дјела уколико такве радње штете његовој репутацији.

Минимално право, које је од изузетног значаја за међународно право тиче се минималног општег рока трајања ауторскоправне заштите. Тај рок, према овој конвенцији, износи период ауторовог живота и 50 година после његове смрти.

2. Из разлога што је Бернска конвенција изостављала нека минимална права, рецимо принцип неформалности, поједине земље као што су Сједињене Државе и бивши Совјетски Савез остале су изван Бернске уније. Неповољност такве ситуације проузроковала је да се приликом римске ревизије Бернске конвенције 1928. отвори расправа о уласку Америке у Бернску унију. Ова расправа је резултирала да се дође до свјетског, односно универзалног споразума о ауторском праву, који је у оквиру UNESCO-а услиједио доношењем Универзалне (Свјетске) конвенције о ауторском праву 1952. године у Паризу. Циљ је био да на платформи релативно ниског нивоа обавезне ауторскоправне заштите обезбиједи чланство свих земаља, а да при том не наруши односе већ успостављене међу чланицама Бернске конвенције. Ова конвенција је ревидирана 1971. године у Паризу. Данас окупља 64 чланице међу којима је од 1993. године и Босна и Херцеговина.

Кључна одредба Универзалне конвенције гласи:

„Објављена дјела држављана сваке државе потписнице, као и дјела објављена први пут на територији такве државе, уживају у свакој другој држави чланици, заштиту коју она пружа дјелима својих држављана објављеним први пут на њеној сопственој територији, као и заштиту специјално признату овом конвенцијом.

Необјављена дјела држављана сваке државе чланице уживају заштиту коју ова друга држава пружа својим држављанима, као и заштиту специјално признату овом конвенцијом.

Ради примјене ове конвенције, свака држава уговорница може прописима свог унутрашњег законодавства да изједначи са својим држављанима свако лице које има домицил на територији ове државе.“ (Марковић, 323:20)

3. Свјетска организација за интелектуалну својину (енгл. World Intellectual Property Organisation – WIPO), као администратор Бернске конвенције, била је покровитељ рада на усклађивању Бернске конвенције с најновијим технолошким и економским свјетским промјенама. Тај рад је окончан дипломатском конференцијом и усвајањем Уговора о ауторском праву, децембра 1976. године. Ова организација данас окупља 59 држава чланица, а Босна и Херцеговина још није чланица.

Овај уговор полази од начела националног третмана и минималних права из Бернске конвенције, садржи извјесна њена појашњења, износи модификације одређених одредби, али има и неколико нових минималних права и обавеза како би државе чланице обезбиједиле ефикасна правна средства за санкционисање одређених злоупотреба савремених техничких средстава у циљу неовлашћеног коришћења ауторских дјела.

Заштита ауторских права

Развојем штампарства знање се све брже ширило и повећавао се број аутора штампаних дјела. Све до 16. вијека аутори су се идентификовали искључиво према личним именима. Међутим, већа научна и књижевна продукција довела је до потребе једнозначније идентификације аутора и индивидуализације ауторства. Већ 1595. године Ендрју Мансел² је израдио Каталог енглеских штампаних књига (Catalogue of English Printed Books) према презименима аутора. Током 17. вијека они ће се и даље повремено препознавати према личном имену, али ће то бивати све рјеђе.

До 17. вијека није постојала потреба аутора да заштите право на своје интелектуално власништво. О појму власништва међу првима је проговорио енглески филозоф Џон Лок (1632-1704) у дјелу Two Treatises of Government објављеном 1690. године. Власништво над предметом оправдавао је радом који је човјек уложио да би створио тај предмет.

² Andrew Maunsell, енглески штампар и књижар, који је 1595. објелоданио Каталог енглеских штампаних књига. Унио је многе новине које су унаприједиле библиографски опис и аутори су поредани по презимену, наслов је потпунији, имена штампара и издавача постају обавезан дио библиографског описа као и година издања и формат. Доступно на <http://dzs.ffzg.hr>

Први забиљежени покушај заштите интелектуалног власништва је писмо Галилеја Галилеја (1594-1642) упућено Кеплеру и још неким научницима. Он је 1610. године послао писане податке о открићу Јупитеровог сателита како би обавијестио друге научнике о свом открићу и на тај начин заштитио право на интелектуално власништво. (Гледић, 2003:54)

Подстицај за правну заштиту дјела дошао је од штампара који су жељели заштитити и осигурати властиту зараду. Интелектуално власништво је тада схваћено исто као и власништво некретнина. Њихови аутори у почетку нису били спомињани нити су од тога имали било какву финансијску корист. Проблем интелектуалног власништва морао се почети рјешавати.

У Енглеској је 1557. године краљица Марија I повјерила контролу штампања и продавања књига Удружењу књижара (Stationer's Company).³ Основна сврха овог удружења била је провођење цензуре, те проналажење и уништавање свих књига чији је садржај усмјерен против црквене и државне политике. Године 1662. енглески парламент изгласао је Licensing of the Press Act,⁴ закон који прописује постојање регистра за упис свих књига које су добиле дозволу. Одређена је и обавеза достављања примјерка таквих књига овом удружењу. Њему је дата и дозвола да смије задржати књиге за које сумња да су против државе и цркве. Овај акт је ревидиран 1681. године и Удружење књижара је добило право власништва за књиге које је регистровало. На тај начин могло је контролисати трговину и штампање књиге. Тек ће 1710. године у Енглеској бити донесен први закон о ауторском праву које познаје западна цивилизација (Statute of Queen Anne).⁵

Индивидуализација ауторства и заштита интелектуалне својине одразили су се и на рад библиотека. Пошто је библиотека установа за обезбјеђивање протока информација и пружање информација корисницима, под етиком у библиотекарству могли би сматрати и проблем цитираности, копирања и плагијата научних, стручних и истраживачких радова из свих области људског интересовања, па је стога веома важно схватити суштину овог проблема.

У складу са одредбама важећег закона о ауторским правима у Сједињеним Државама⁶, Конгресна библиотека користи формате који чине књиге неупотребљивим за осталу публику, што је основни услов за бесплатно коришћење материјала који је под заштитом ауторских права.

У Словенији, према угледу на Французе, а и препоруци IFLA-е, а у оквиру Закона о библиотечкој дјелатности, Правилником о увођењу библиотечке надокнаде (Pravilnik o izvajanju knjižničnega nadomestila, Uradni list Republike Slovenije, број 42/04), регулисана је библиотечка надокнада за позајмљену грађу.⁷

³ Stationer's Company, Dostupno na: <http://www.litencyc.com/php/stopics.php?rec=true&UID=1309> (10.1.2020)

⁴ Licensing of the Press Act, Dostupno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Licensing_of_the_Press_Act_1662 (9.1.2020).

⁵ The Statute of Anne; April 10, 1710, dostupno na: http://avalon.law.yale.edu/18th_century/anne_1710.asp (9.2.2020).

⁶ Copyright Law of the United States, доступно на: <http://www.copyright.gov/title17/> (8. 2.2020).

⁷ Мићић, Библиотечко законодавство у Републици Српској и земљама у окружењу / Мићић, Драган. У: Библиотекарство Српске : часопис из области библиотекарства и библиотечко-инфо-

У библиотекама је веома тешко пронаћи идеално рјешење које би у потпуности задовољавало кодекс библиотекарства. Међутим, не долазимо у колизију само с кодексом него и с двама законима. На једној страни је Закон о заштити ауторских права, а на другој доступност информацијама као Повеља UNESCO-а о људским правима и слободама.

Значај биљежака и организација цитирања у стручном или научном тексту

Иако је интелектуално најмање захтјеван дио научног рада, опремање текста документацијским елементима представља облик научне етичности и писмености. Другим ријечима, када научни рад дође у фазу завршног текстуалног обликовања, мора изложити своју документацијску подлогу, која може укључити цитате, те подножне напомене или фусноте, али свакако мора садржати систем биљежака, односно списак употријебљене литературе и извора, односно библиографију.

С обзиром на то да постоји неколико врста биљежака, потребно их је навести и подробније објаснити. Такође је потребно објаснити одређене појмове, али и језичке неправилности које за посљедицу имају недовољно јасно разликовање неколико врста биљежака.

Према функцији и садржају разликујемо: библиографске или документарне, експликативне или допунске, те компаративне или поредбене, односно, упутне биљешке.⁸

Библиографске или документарне биљешке треба да пруже гаранцију истинитости одређених навода прецизним упућивањем читаоца на употријебљену библиографску јединицу или извор. Стога је њихов садржај прописно обликован библиографски опис цитиране библиографске јединице, односно, документа на који се аутор позива у својој аргументацији, којим потврђује преузете податке, мишљења и слично.

Експликативне биљешке служе за допунска објашњења или тумачење изнесених тврдњи. Углавном садрже коментаре и критичке примједбе, и премда нису неопходне за разумијевање главног дијела текста, аутори их користе да би уз сачувану језгровитост излагања основне теме текст учинили занимљивијим и информативнијим. Ова врста биљежака не мора садржати и библиографске биљешке.

Компаративне или упутне биљешке најчешће упућују на неку другу библиографску јединицу, односно на текст који обрађује исту или сличну проблематику.

рмационе дјелатности. – Вишеград: Друштво библиотекара Републике Српске, бр. 2, 2010, стр. 197.

⁸ Oblikovanje bilježaka i sustavi citiranja u stručnom ili znanstvenom tekstu / Tomislav Murti. – У: Друштвена истраживања : часопис за опћа друштвена питања Национална и свеучилишна knjižnica Zagreb, 2005. Доступно на: www.darhiv.ffzg.hr/538/01/703BIBL.pdf (12.2.2019)

Цитирање и правилно, односно прецизно, јасно и непротиврјечно навођење литературе у тексту и у библиографији важно је за сваког аутора јер повећава комуникацијске вриједности његовог рада те доприноси високопрофесионалној слици, коју, осим упућености и начитаности, мора красити и прецизност, педантност, те интелектуално поштење. Оно је, осим тога, и одређена “културна тековина” главних канала научне комуникације, стручних и научних радова, па је експлицитан и имплицитан услов предаје текстова одређеним уредништвима.

Проблеми, као што је у уводу овог дијела рада наведено, који се јављају у вези с цитатима су у следећем:

Потребно је приликом цитирања неког рада или његовог дијела дати основне смјернице одакле се цитат наводи. Ако се дио научног текста цитира, потребно га је пренијети од ријечи до ријечи, дакле тачно онако како га је аутор навео. Веома је важно не извлачити дијелове текста или чак и поједине реченице из контекста и стављати их на она мјеста гдје би могла да добију сасвим ново значење, чиме се, заправо, губи смисао онога што је аутор хтио њима рећи. (Шамић, 1977: 87) То би требало да буду основни постулати етичности у преносу информација у вези с цитирањем, односно тачно навођење нечијих ријечи. Овдје се овај проблем може односити и на законско регулисање заштите ауторских права, при чему плагијатор или онај ко злоупотребује нечији рад сноси законске санкције. Међутим, осим законских, потребно је да свако ко цитира има на уму моралне вриједности и обавезе израде научног, стручног или било ког другог рада.

О етици цитирања у Републици Српској писао је др Ненад Сузић, који у свом раду *Стандарди коректног цитирања* наводи:

“Често сусрећемо радове у којима млади аутори парафразирају или преписују туђе идеје без цитирања. То бисмо простим ријечима могли назвати крађом. Понекад се потписују преводи аутора који су непознати или недоступни на нашем подручју. Онај ко на тај начин посеже за туђим радом нада се да овдје неће бити откривен, да ће туђе идеје моћи приказати као властите. То не иде на част онима који се служе таквим средствима. Насупрот томе, аутор који уредно цитира и наводи кориштене изворе јасно показује шта је користио од других а шта су његови доприноси. Овдје се јасно наводи научно поштење од непоштења.”

Правилно коришћење цитата заправо је потврда да није дошло до кршења Закона о ауторском праву, а уједно и коректно упућивање и информисање читаоца, односно давање потребних информација које читаоцима и корисницима научних радова могу бити од користи.

Али не може се ни превише тежити оригиналности, јер потпуна оригиналност представља изузетак. Како је рекао Гете: “Увијек се говори о оригиналности, али шта то значи! Чим се родимо, почиње свијет на нас утицати, и тако то иде до краја. И то свугдје! Па шта и можемо осим енергије, снаге и воље назвати својим! – Кад бих могао рећи шта све дугујем великим претходницима и савременицима, не би ми много остало.” (Шамић, 1977:20)

Литература:

1. Marković, Slobodan M. (2007) : Pravo intelektualne svojine, Pravni fakultet, Istočno Sarajevo.
2. Gledić, Vojislav (2003) : Osnivači klasične nauke, Oktoih, Podgorica.
3. Mičić, Dragan (2010) :Bibliotečko zakonodavstvo u Republici Srpskoj i zemljama u okruženju. U: Bibliotekarstvo Srpske : časopis iz oblasti bibliotekarstva i bibliotečko-informacione djelatnosti, Društvo bibliotekara Republike Srpske br. 2.
4. Murti, Tomislav (2005) : Oblikovanje bilježaka i sustavi citiranja u stručnom ili znanstvenom tekstu . U: Društvena istraživanja : časopis za opća društvena pitanja Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb, 2005. Dostupno na: www.darhiv.ffzg.hr/538/01/703BIBL.pdf (12.2.2019)
5. Šamić, Midhat (1977) : Kako nastaje naučno djelo: uvođenje u metodologiju i tehniku naučnoistraživačkog rada – opšti pristup, Svjetlost , Sarajevo.

ETHICS OF SCIENTIFIC RESEARCH

Summary: The aim of this paper is to demonstrate the importance of ethics in scientific research. We will try to give basic guidelines for developing a good and ethically correct way of writing and correct citation, in order to protect our own and others' intellectual property, so as to provide research with the personal stamp of the author and give originality to scientific work. In this paper, we will try to give an explanation of the concept of intellectual property and emphasize the moral and legal methods of its protection. We will also list the most common citation styles and emphasize the importance of their consistent application.

Key words: ethics, scientific research, intellectual property, copyright, law